

DP Dönemi ve Basın Özgürlüğü: *Hücum* Gazetesi'nin (1952-1953) Kısa Süren Mücadelesi

Dilara Nergişhan KOÇER
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
dkocer@cumhuriyet.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-4862-9698

Araştırma Makalesi	DOI: 10.31592/aeusbed.1119469
Geliş Tarihi: 21.05.2022	Revize Tarihi: 24.03.2023
	Kabul Tarihi: 02.06.2023

Atf Bilgisi

Koçer, D. N. (2023). DP Dönemi ve basın özgürlüğü: *Hücum* Gazetesi'nin (1952-1953) kısa süren mücadelesibaşlığı. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(3), 440-456.

ÖZ

Demokrat Parti (DP) (1950-1960) dönemi Türkiye'nin yakın tarihinde siyasal açıdan pek çok gelişmeye kaynaklık etmiştir. DP bu dönemde basın-basın özgürlüğü açısından da önemli bir ivme yaratmıştır. Çalışma, basın özgürlüğünün en geniş olduğu kabul edilen bu dönemde yayınlanmış olan *Hücum* gazetesini incelemektedir. *Hücum* (1952-1953) Sivas'ta yayınlanan haftalık bir siyasi-mizah gazetesidir. Çalışmada önce kısa bir teorik yaklaşımla demokrasi ve basın özgürlüğü ilişkisine değinilmektedir. Daha sonra, DP dönemi basın politikası incelenmekte ve *Hücum* gazetesinin DP döneminin toplumsal, ekonomik ve siyasal gelişmelerine yerel açıdan bakışı değerlendirilmektedir. Nitel tasarım içerisinde gerçekleştirilen bu betimleyici çalışmada, gazetenin Milli Kütüphane'de mevcut olan, 1952-1953 yıllarına ait toplam sekiz sayısı incelenmiş, ayrıca konuyla ilgili literatür kaynakları ve resmi belgelerden yararlanılmıştır. Çalışmada, gazetenin haber/yazı içeriğinin kamusal hizmetler, polis/jandarma şiddeti, partizanlık/adam kayırma ve ekonomi gibi sorun ve konuları gündeme getirdiği ve siyasal iktidara muhalif bir yayın politikası izlediği tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca, DP'nin iktidardaki ilk yıllarında bile basın özgürlüğünün sorunlu olduğu ileri sürülmekte ve tartışmaya açılmaktadır. Çalışmanın, basın tarihine ve DP-basın/basın özgürlüğü konulu çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Hücum* gazetesi, DP basını, basın özgürlüğü, muhalif basın.

DP Period and Freedom of the Press: The Short-Lived Struggle of the *Hücum* Newspaper (1952-1953)

ABSTRACT

The Democratic Party (DP) (1950-1960) period has witnessed many political developments of Turkey's recent history. During this period, the DP achieved an important momentum in terms of freedom of the press. The study examines the *Hücum* newspaper, which was published in this period, which is considered to have allowed the widest freedom of the press. *Hücum* (1952-1953) is a weekly political-humor newspaper published in Sivas. The study first discusses the relationship between democracy and freedom of the press within a theoretical framework. Then, the press policy in the DP period is examined and *Hücum*'s local perspective on the social, economic and political developments in the DP period is evaluated. In this descriptive study carried out using a qualitative design, a total of eight issues of the newspaper from 1952-1953, available in the National Library, were examined, and literature sources and official documents related to the topic were used. The study revealed that the news/article content of the newspaper brought up problems and issues such as public services, police/gendarme violence, partisanship/nepotism and the economy, and followed a publishing policy opposing to the political power. The study also argues that freedom of the press was problematic even in the DP's first years in power. It is thought that the study will contribute to the history of the press and studies on DP-press/press freedom.

Keywords: *Hücum* newspaper, DP press, freedom of press, opposition press.

Giriş

2. Dünya Savaşı sonrasında dünyaya yayılan değişim rüzgârları, kuruluşundan beri tek-parti iktidarının sürdüğü Türkiye'de de siyasal dönüşümün başlangıcı olmuştur. Ülkenin iç siyasetinde değişiklik zamanının, Batı demokrasilerinin tarafında yer alma kararıyla senkronize olması dolayısıyla, tek-parti iktidarı çok-partili sisteme geçiş kararı almıştır. Sistemin demokratikleşmesi

yönünde atılan adımlar basın politikalarında da belirleyici olmuş, çok-partili hayata geçişle birlikte basın büyük bir canlılık kazanırken toplumdaki ağırlığı da artmıştır. Tek parti döneminde resmi ideolojinin topluma yayılmasında görevlendirilmiş olan basın, çok-partili sisteme geçiş sürecinde basın özgürlüğü açısından önemli adımlar atılmasıyla yeni kurulan partilerin sesi olmuş, çok sesliliğin sağlanması ve demokrasinin şekillenmesinde rol oynamıştır. Tek-parti döneminin iktidara bağımlı basını, çoksesli, eleştirel bir basına doğru evrilmeye başlamıştır.

1945 yılında siyasal sistemin liberalleşmeye başlamasıyla basın üzerindeki denetim gevşemiş, bazı anti-demokratik uygulamalar kaldırılmıştır. Bunların en önemlisi, 1931 Basın Kanunu'ndaki 50.maddenin ve Basın Birliği kanununun kaldırılmasıdır (Resmi Gazete, 1946). Hükümete gazete kapatma yetkisi veren 50.madde liberal sisteme uygun şekilde düzeltilirken, devlet çatısı altında oluşturulmuş olan meslek örgütü Basın Birliği de 1946 yılında yerini, gazetecilerin kendilerinin kurmuş olduğu Gazeteciler Cemiyeti'ne bırakmıştır. Demokrat Parti (DP)'nin iktidara gelmesinde ise basının önemli rolü olduğu görüşü yaygın olarak kabul edilmektedir ve DP iktidarının ilk yıllarında basının iktidar destekçisi olduğu bilinmektedir. DP ise 1946 yılında kuruluşundan itibaren basın özgürlüğünün savunucusu olmuştur ancak DP'nin basın özgürlüğü anlayışı zamanla tam ters bir istikamete yönelmiştir.

Akademik yazında DP dönemi basını üzerine yapılmış çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bunlar çoğunlukla dönemin basın politikaları ve basın-iktidar ilişkileri üzerine yapılmış çalışmalardır (Alemdar, 2001a; Çakır ve Yavalar, 2017; Topuz, 1996; Yıldız, 1996) Bu çalışmalar, DP'nin muhalafet döneminde basın özgürlüğüne büyük önem verdiğini, iktidarının ilk yıllarında basın özgürlüğünü genişleten ve çalışma koşullarını iyileştiren düzenlemeler yaptığını ancak zamanla, basının yasal ve ekonomik yöntemlerle baskı altına alındığını ortaya koymaktadır. Bulunmaz (2012) ise DP döneminde sansüre odaklanan çalışmada hükümetin basın üzerindeki himayesinin sertleşme sürecini ve cezai uygulamalardaki artışı incelemiştir. Asker (2019) de çalışmada DP iktidarının seçim dönemlerinde basına ve muhalefete getirdiği kısıtlamaları ve bunlara karşı ortaya çıkan tepkileri araştırmıştır. Emre-Kaya (2010) DP döneminde basın iktidar ilişkilerini kronolojik olarak incelediği çalışmada bu ilişkinin değişimini ortaya koymakta ve iktidarın değişmesi yönünde basının aktif rol oynadığını öne sürmektedir. Döneme ait daha mikro çalışmalar da vardır. Göktürk Çetinkaya'nın (2020) çalışması, DP döneminin çok tartışmalı icraatlarından olan *ispat hakkı* meselesini incelemekte ve basına getirilen kısıtlamaların parti içi çözülmeye ve muhalefetin büyümesine yol açtığını öne sürmektedir. Akılmak Topçu ve Ural'ın (2021) çalışması da Tahkikat Komisyonu'nuna karşı ortaya çıkan öğrenci olaylarının basındaki sunumunu incelemiştir. Çalışma, öğrenci olaylarının basındaki sunumunun 27 Mayıs Askeri Müdahalesi'nin meşrulaştırılmasında rol oynadığını öne sürmektedir.

Bu çalışma da, DP iktidarının ilk yıllarında, 1952-1953 yıllarında Sivas'ta yayınlanmış olan *Hücum* gazetesini incelemektedir. DP demokrasi ile özdeşleştirilmiş bir partidir ve erken yıllarında basının özgür olduğu görüşü genel kabul görmüştür. Kısa yayın hayatı içerisinde *Hücum* gazetesi hakkında çok sayıda dava açılmış olması ise, basının hiç olmadığı kadar özgür olarak kabul edildiği erken 1950'li yıllarda uygulanan basın politikası hakkında soru işaretleri yaratmaktadır. Çalışmada, gazetenin Milli Kütüphane'de bulunan toplam sekiz sayısı betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, DP iktidarının ilk yıllarında, 1952-1953 yıllarında yayınlanan ve hakkında yapılmış hiçbir bilimsel araştırma bulunmayan *Hücum* gazetesini inceleyerek kimliğini ortaya çıkarmak ve dönemin basın hayatı, basın özgürlüğü ve muhalif basın ile ilgili eleştirel okumaya katkı sağlamaktır.

DP İktidarının İlk Yıllarında (1950-1953) Basın Politikası

Türkiye'nin yakın tarihinde 1945-1950 yılları arası dönem, demokrasiye “geçiş” dönemidir. (Ahmad, 2020, s. 130). Bu dönem basını da olumlu yönde etkilemiş, basının toplumsal ve siyasi ağırlığı artmıştır. Demokrat Parti (DP)'nin iktidara gelmesinde de, basının önemli rolü olduğu görüşü yaygın olarak kabul edilmektedir ve DP iktidarının ilk yıllarında basının iktidar destekçisi olduğu bilinmektedir. “DP basın özgürlüğünün en büyük savunucusu olmuştur. Buna karşılık DP'nin iktidara

gelmesinde basın önemli rol oynamış, DP'yi kurtarıcı olarak kamuoyuna sunmuştur.” (Yıldız, 1996, s. 483)

Muhalefet partisi olarak DP'nin 1950'ye kadar süren uzun propaganda döneminde Adnan Menderes konuşmalarında, “Yayın hürriyeti yurttaşın şahsi ve siyasi hak ve hürriyetlerinin teminatıdır” ya da “Gazete ve dergilerin kapatılabilmesi basın hürriyeti için gayet ağır bir baskıdır. Çünkü bir gazetenin kısa bir zaman için dahi kapatılması onun mahvına kadar gidebilir” (Topuz, 1996, s. 100) şeklindeki görüş ve eleştirileriyle basına umut vermiş ve DP basının desteğini arkasına almıştır. Gazeteler DP'yi basına özgürlükçü bir ortam sağlayacağını düşündükleri için desteklemiş, Menderes'le ilgili haberleri birinci sayfadan ve büyük manşetlerle vermiştir (Yıldız, 1996, s. 485). Dolayısıyla, DP'nin insan hakları, demokrasi söylemi, tek-parti iktidarına muhalif gazetelerin bu partiyi desteklemelerine sebep olmuş, hatta Nadir Nadi gibi Atatürk döneminin eski gazeteciler bile DP listesinden milletvekili seçilmişlerdir.

DP'nin, iktidara gelişinden sonra yaptığı ilk icraatlardan biri yeni bir basın kanunu çıkarmak olmuştur. 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri ile iktidara gelen DP yeni basın kanununu tam iki ay sonra, 15 Temmuz'da yürürlüğe koymuştur. 5680 sayılı bu kanun DP'nin basın anlayışındaki liberal eğiliminin bir göstergesidir. Bu kanun ile 1931 yılının basın kanunu yürürlükten kalkmıştır. Yeni kanuna göre; gazete çıkarmak için bildirimde bulunmak yeterlidir, izin almak gerekmez, basın suçları özel basın mahkemelerinde görülecektir, gazete sahiplerinin yayınlanan yazılardan ceza sorumluluğu kaldırılmıştır, sadece yazı işleri müdürleri ve yazarların cezai sorumluluğu vardır (Topuz, 2003, ss.192-193; Yıldız, 1996, s. 487;).

Basın özgürlüğü açısından önemli güvenceler getiren bu kanunun yarattığı memnuniyet, 13 Haziran 1952 yılında çıkarılan yeni bir basın kanunuyla perçinlenmiştir. 5953 sayılı bu kanun gazetecilerin çalışma koşullarını düzenlemektedir (Topuz, 2003, s. 194; Yıldız, 1996, s. 488). Bu kanun gazetecilere sosyal sigortalı olma, sendika kurma, kıdem tazminatı, yıllık ücretli izin, hafta tatili, iş sözleşmesi gibi haklar veren, basın çalışanlarının çalışma koşullarında reform sayılabilecek bir kanundur. DP'nin sözcüsü Zafer gazetesi de, 15 Temmuz'da çıkan kanunun basının siyasi özgürlüğünü sağladığını ve 5953 sayılı kanunun da gazetecilere ekonomik özgürlüklerini verdiğini yazmıştır (Emre Kaya, 2010, s. 95).

Ancak DP'nin daha 1950 yılında basını baskı altına almayı sağlayacak mekanizmalar geliştirmeye başladığı görülmektedir. Örneğin, Albayrak (2004, s. 394) 1950 yılındaki muhtar ve belediye seçimleri sonrasında DP'nin “muhalif basın olarak nitelendirdikleri gazetelere karşı baskı uygulamasına” geçtiklerini belirtir. 8 Ağustos 1950 tarihli gazeteler çok sayıda gazete ve dergi sahibinin rejim aleyhtarlığı gerekçesiyle tutuklandığını duyurmuştur (Emre Kaya, 2010, s. 97). Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin sözcüsü *Ulus* gazetesi başta olmak üzere bazı gazete yazarlarına dava açma girişiminde bulunulmuştur. Örneğin Hüseyin Cahit Yalçın “Türk Milleti Daha İyisine Layıktır” başlıklı yazısı yüzünden 1951'de mahkemeye verilmiştir. Ama mahkeme yazıda suç unsuru bulunmadığı gerekçesiyle beraat kararı vermiştir (Albayrak, 2004, s. 392). *Ulus* gazetesinin çizeri Ratip Tahir Burak'ın Hükümet üyelerini hayvan, dansöz ve yaratık şeklindeki karikatürleri de DP'yi rahatsız etmektedir ve gazete, yazıları yüzünden mahkemeye verilmiştir. Hüseyin Cahit ve Falih Rıfki Nisan 1951'deki yargılamada beraat etmiştir. Falih Rıfki ve Cemal Sağlam Mayıs 1951'deki yargılamada ise üç ay hapis ve 1200 lira para cezası almış, hapis cezası ertelenmiştir (Albayrak, 2004, s. 292). 1953 yılı Temmuz ayında yapılan düzenlemeyle de özellikle bakanlar gibi resmi sıfatı olanlara yönelik eleştiri hakkını kısıtlamıştır (Asker, 2019, s. 169).

DP'nin ilk yıllarda ekonomik yollardan da basını denetim altına almaya çalıştığı söylenebilir. Resmi ilan dağıtımını bu açıdan önemli konulardan biridir. Bu konudaki yaygın bilgi, DP'nin 1957 ve 1958 yılında çıkarılan kanunlarla basını ekonomik baskı altına aldığı ve besleme basını yarattığı şeklindedir (Topuz, 2003, s. 202). Oysa DP daha iktidarının ilk günlerinden itibaren resmi ilan dağıtımını kendi denetimi altına almaya yönelik düzenlemelere gitmiştir (Alemdar, 2001b, ss. 208-211; Eroğul, 2003, s. 111). 1951 yılında çıkarılan kararname ile resmi ilan dağıtımında hükümet belirleyici konuma gelmiş ve bu durum Meclis'te tartışmalara sebep olmuştur (Asker, 2019, s. 169). CHP milletvekili Sırrı Atalay 7 Şubat'taki oturumda “...üç ay içinde resmi ilanlar için üç ayrı

kararname çıkarılmıştır.” diyerek yürürlükteki kararnamenin eşitlik ve hakkaniyet ilkelerine uygun olmadığını, objektiflikten uzak olduğunu söyler (TBMM Tutanak Dergisi, 7 Şubat 1951). 1951 yılında gazete kâğıdına yapılan zam ya da gazetelerin posta ücretinin yüzde 300 zamlanması (Emre Kaya, 2010, ss. 98-99) da basına yapılmış bir baskıdır.

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırma modeli, çalışma materyali, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi ile araştırma etiği alt başlıklarında detaylı bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli/Deseni

Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, araştırmanın kavramsal yapısının daha önceden belirlendiği çalışmalarda kullanılan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, ss. 253-256). Betimleme yaklaşımı ile “ne” sorusuna cevap aranmakta dolayısıyla bir olgunun mevcut durumu saptanabilmektedir. Betimsel analiz, çeşitli yöntemlerle elde edilmiş olan verilerin belirli temalar/kategoriler başlığı altında toplanıp özetlenerek, yorumlanmasını ve sonuç olarak çıkarımda bulunmayı sağlayan bir analiz yöntemidir.

Çalışma Materyali

Çalışmanın materyalini DP döneminde Sivas'ta yayınlanan *Hücum* gazetesinin tüm sayıları oluşturmaktadır. Sivas yerel gazete koleksiyonunun bulunduğu Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Kütüphanesi'nde *Hücum* gazetesine ait hiçbir sayı mevcut değildir. Nitekim Sivas Valiliği tarafından hazırlanmış olan “Sivas Kültür Envanteri” adlı web sitesinde de *Hücum* gazetesinden bahsedilmemektedir. *Hücum* gazetesine ilgili sadece Güney Nair'in (2000) Sivas Basım Tarihi çalışmasında bilgi yer almaktadır. Burada gazetenin 17 sayı yayınlandığı belirtilmektedir. Bunun dışında gazeteyle ilgili hiçbir bilimsel çalışmaya rastlanmamıştır. Gazetenin Milli Kütüphane'deki koleksiyonunda ise sadece sekiz sayı bulunmaktadır. Nair'in (2000) belirttiği 17 sayıya erişilememesi ve gazeteyle ilgili ne bilimsel ne de bilimsel olmayan veriye ulaşılamaması çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bunun için gazetenin Milli Kütüphane'de mevcut olan, 29 Ağustos 1952-26 Haziran 1953 tarihleri arasında yayınlanmış toplam sekiz sayısı çalışmanın veri kaynağını oluşturmaktadır. İncelemeye konu olan sayıların az olması sebebiyle örneklem seçilmemiş, gazetenin tüm yazı içeriği incelenmiştir. Ayrıca dönemin basın kanunları ve basın özgürlüğü ortamını açıklayacak arşiv belgeleri ve ikincil el kaynaklardan yararlanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada ilk olarak, teorik yaklaşımla demokrasi ve basın özgürlüğü ilişkisi irdelenmektedir. Ardından DP dönemi basın politikaları özetlenmiştir. Bu açıdan, DP döneminde çıkarılan basına ilişkin tüm kanunlar değil, gazetenin yayınlandığı dönemi kapsayacak 1950-1953 yıllarındaki basınla ilgili düzenlemeler ele alınmıştır. Daha sonra, gazetenin içeriğini tespit ederek kimliğini ortaya koymak amacıyla tüm haber ve yazılar incelenmiştir. Bu bağlamda çalışma, basın açısından “altın yıllar” olarak kabul edilen dönemde yayınlanan *Hücum* gazetesini, siyasal muhalefet ve basın özgürlüğü kavramları çerçevesinde incelemektedir. Bu çerçeveye göre gazetede tüm yazılar konularına göre kategorize edilmiştir. Gazetenin politik konumlanması ve yazılardaki temel akşlar arasındaki ilişkiye göre işlenen verilerden elde edilen bulgular tanımlanıp yorumlanmıştır.

Araştırma Etiği

Mevcut çalışma bir gazete incelemesi üzerine inşa edilmiştir. Çalışmada arşiv taraması yöntemi kullanılmıştır. Gazete bir kamusal alandır ve herkesin, izinsiz erişimine açıktır. Ayrıca, çalışmada nitel betimleyici analiz yöntemi kullanılmıştır –ki, verilerin analizinde araştırmacının yorumu ve öznel yönü ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla araştırmada, insandan veri toplanmadığı ve kamuya açık bilgiler kullanıldığı için çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Bulgular

Gazeteye İlgili Genel Bilgi

Hücum gazetesi Nihat Doğan tarafından 29 Ağustos 1952 tarihinde yayınlanmaya başlayan haftalık siyasi-mizah gazetesidir. “Tarafsız, siyasi, mizahi, gazete” ibaresiyle Cuma günleri yayınlanan gazetenin satış fiyatı 10 kuruştur. Gazete dört sayfa olarak renksiz basılmıştır. Gazetenin içeriğini hemen hemen tümüyle yerel konulu haber ve yazılar oluşturmaktadır. Gazetede 48 reklam, dokuz karikatür yayınlanmıştır. Gazete, iki haber hariç, hiçbir ajans haberi kullanmamıştır.

Gazetenin künyesinde sadece “sahibi ve Mesul Müdürü Nihat Doğan” bilgisi yer almaktadır. Gazete bayiliği yapan ve yerel gazetelerde çalışmış olan Doğan (“Bir Cevaba Zaruri Cevap”) 1952 yılında *Hücum* gazetesini, 1969 yılında 11 ortaklı Anadolu Gazetesi’ni kurmuştur. 1965-1969 yıllarında Yeni Türkiye Partisi’nden 13. Dönem milletvekili yapan Doğan, Cumhuriyet, Vatan, Dünya, Milliyet gibi ulusal gazetelerde de yazarlık yapmıştır (Vikipedi).

Gazetenin ilk üç sayısı Kızılırmak Mürettephanesinde dizilmiş, Kamil Matbaası’nda basılmıştır. Mürettephanenin sahibi Ali Rıza Uluocak ve Nihat Doğan arasında yapılan anlaşma metninden (Cengiz, Bulut ve Bayraktutan, 2017), gazetenin 3000 adet basıldığı anlaşılmaktadır. Anlaşmada şahit olarak Sedat Veyis Örnek ile Muhlis Günay’ın imzaları vardır. Anlaşmaya göre, 150 lira depozito ödenmiştir. Her sayı için de 150 lira ödenmesi ve eğer gazete 15 sayı olmadan kapanacak olursa depozitonun mürettephane kalmaya bağlanmıştır. 12 Eylül tarihli 3. sayıdan sonra gazete uzun süre kapalı kalmıştır. Yedi ay sonra 24 Nisan 1953 tarihinde basılan 4. sayıda ise gazetenin artık haftalık olarak değil, “şimdilik” 15 günde bir yayınlanacağı duyurulur. Ayrıca gazete artık Sivas’ta değil, Malatya’da Müftüoğlu Matbaası’nda basılacaktır.

Gazetenin haber/yazı içeriği neredeyse tümüyle şehirle, yerel kamu hizmetleriyle ve yerli halkla ilgilidir. “Şehirden Portreler” bölümünde yerel siyasi kişiler ve yöneticiler, genel olarak magazin bir sunumla okuyuculara tanıtılmaktadır. “İki Mesleğe Yedi Soru” bölümünde ise şehrin yerlisi, sıradan insanlara kısa sorular sorulmaktadır. Gazete okuyucu isteklerini ön planda tutmuştur. Herhangi bir makamdan şikâyeti olan vatandaşların bu yöndeki yazılarını gazeteye göndermeleri, bu şikâyetlerin en kısa sürede ilgili makamlara iletileceği ve dikkatlerinin çekileceği söylenerek okuyucular yazı göndermeye teşvik edilir, cesaretlendirilir. “İşçi Köşesi” ve “Vatandaşın Sesi” köşeleri bunun için açılmıştır. Ancak 2. Sayıda artık İşçi Köşesi yoktur ve 3. sayıdan itibaren okuyuculardan gelen kısa hikâye ve şiirler yayınlanmaya başlamıştır. Gazetede yer verilen şikâyet ve sorunların dile getirildiği okur mektuplarının azlığı, halkın kendi sorunlarına sahip çıkmadığı, hakları ve çıkarları konusunda eleştirel bir bakış açısına, bilince sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Diğer yandan, gazetenin haberlerinden anlaşıldığına göre halk yazmaktan çok gazeteye gelerek sözlü olarak sorunlarını anlatmaktadır. 1955 yılında Türkiye’de okuryazarlık oranının % 41 olduğu düşünülürse, okur mektupları sayısının azlığını halkın kendi sorunlarına sahip çıkmadığının bir göstergesi olarak değerlendirmek yanlış olacaktır. Diğer yandan, okuryazarlık oranının düşüklüğü, halkın hak ve özgürlük kavrayışları açısından bilincin düşük olmasını açıklamaktadır. Türkiye’de çok partili sisteme geçiş genel olarak demokratikleşme şeklinde tanımlanmaktaysa da “yaşanan demokratik sürecin pek halkla alakalı olarak gelişmediği” (Şahin, 2000, s. 78) söylenebilir. Nitekim çok partili sisteme geçiş ya da demokratikleşme sürecinde tabandan/halktan bir baskı olmamıştır. Sistem olarak demokrasinin tam olarak yerleşmediği ön kabulünden hareketle, siyasal toplumsallaşmanın ve siyasal kültürün çok

düşük seviyede olduğu gerçeğini kabul etmek gerekecektir. Türköne (1993) de bu dönemdeki sosyal ve siyasal koşulların merkezde şekillenen demokratik fikirlerin Anadolu'da yayılmasına uygun olmadığını söyler. Türköne'nin deyişiyle, demokrasi 1950'lerde halk için bir "aydın lüksü"dür (Akt. Şahin, 2000, s. 78).

Gazetenin adı, *Hücum*, gazetenin yayın politikasını da açığa vurmaktadır. Gazete her sayısında bir konuya ya da kişiye adeta hücum eder hatta saldırır. Ayrıca gazete, şehrin kurum ve kuruluşlarında yetkili, makam sahibi kişiler ile şehrin zenginlerini karikatürize ve hicvetmektedir. Gazete popülist bir anlayışla okuyucunun ilgisini çekecek, merak uyandıracak, şaşkınlık yaratacak haber içeriği sunarken, kolay okunurluğu sağlayacak gündelik halk dilinin kullanılması söz konusudur. İlk sayıdan itibaren sivri, keskin, alaycı bir dil ve üslup dikkat çekmektedir. Gazetenin ana yazı kadrosu, Nihat Doğan, Ercüment Rol, Türkan Aras (kültür-sanat), Fikret Eren (spor), İlhan Sümer'den oluşmuştur. Gazetede yer alan haberlerin/diğer yazıların yazarları Fuat Göksu, Erdoğan Bazer, Osman Nuri Fertelli, Vehbi Cem Aşkun, Sefa Yaşar, Önder Somer'dir. Bunların dışında, takma isimle yazanlar da vardır: Çapkın, Tampon, Yıldırım, Seyfullah, N.K.

Bağımsız-Muhafif Bir Gazete Olarak *Hücum*

Çok-partili sisteme geçişten sonra basın, ilk başlarda çoğunlukla DP'yi desteklemiş ve DP iktidarının ilk yıllarında basın-iktidar ilişkisi iyi bir görünüm sergilemiştir. Ancak ilerleyen zamanla basın, giderek güçlenen bir muhalefet odağına dönüşmüştür. *Hücum* gazetesi bunların içinde farklı bir örnektir çünkü DP iktidarının ilk yıllarında ve DP'nin hem halk hem de basın tarafından büyük destek gördüğü 1952 yılında yayınlanmaya başladığı andan itibaren eleştiri oklarını iktidara yöneltmiştir. DP'nin ilk yılları basın özgürlüğü açısından çok önemli olumlu gelişmelerin kaydedildiği bir dönem olarak kabul edilmektedir. 1952 Basın Kanunu ise gazetecilerin sosyal ve ekonomik hakları açısından günümüzde de hala etkisi hissedilen çok önemli bir kanundur. *Hücum* ise çok kısa bir süre içinde hakkında çok sayıda dava açılmış bir gazetedir. Bu açıdan, gazetenin içeriğini tespit etmek elbette öncelikle gazetenin kimliğini ortaya çıkarmak açısından önemlidir. Diğer yandan gazetenin incelenmesi hem dönemin basın özgürlüğü anlayışı içinde nelerin sorun teşkil ettiğini açıklamak hem de sadece DP basın politikası açısından değil bireylerin basın özgürlüğü anlayışı hakkında ipuçları vermek açısından veri sağlayacaktır.

Hücum gazetesi 29 Ağustos (1952) tarihli ilk sayısında "Çıkarken" başlıklı köşe yazısında çıkış amacını şöyle dile getirmiştir:

"Belki bizi de bir partinin satılmış kölesi, bir cemaatin bozuk maksatlı aleti yahut kuyruğu yabancı ideolojilerin ellerinde haysiyetsiz bir varakpare zannedenler bulunabilir diye endişe ettik ve bizzarur bu "niçin çıkıyoruz" kaidesine uyduk.

Şunu ilk peşin açıklayalım: Biz *Hücumu* huzurunuzda çıkarmak cesaretini gösterenler "fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür" üç beş arkadaşız. Tek emelimiz, tek niyetimiz bu çilekeş memlekete karınca kaderince faydalı olmağa çalışmaktır."

Gazete hiçbir partinin tarafında/destekçisi ya da organı olmadığını en baştan açıklamaktadır. Dönemin siyasal çekişmeleri içinde basın genel olarak ya CHP ya DP tarafında yer almıştır. Bu yüzden gazete bağımsız ve tarafsız olduğu iddiasını vurgular. "Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür" sözüyle Atatürk'e yapılan atıfla gazetenin sadece devletin kurucu prensiplerine bağlı olduğunun altı çizilmektedir. Dolayısıyla *Hücum*, laik, cumhuriyetçi bir gazetedir.

Gazetenin haber/yazı içeriği – neredeyse - tümüyle şehirle, yerel yönetim kurumlarıyla, yerel kamu hizmetleri ve yerli halkla ilgilidir. Doğrudan, açıkça, iktidara/Demokrat Parti'ye yönelik haber yapılmaz. Gazete, ülkenin siyasal, ekonomik, sosyal sorunlarına ancak yerel bazda değerlendirmeler yapmış, iktidarı, yerel yöneticiler ve kurumlar üzerinden eleştirmiş ve bu şekilde daha ilk sayıdan itibaren DP'ye karşı sert bir muhalif cephe oluşturmaya başlamıştır.

Gazetenin mizahi yönü ise hem yerel siyasetle hem de şehrin tanınmış tüm simalarıyla ilgili dedikodu ve taşlamalardan oluşmaktadır. Şehrin tanınmış ve zengin kişilerini karikatürize eden hiciv

yazıları yayınlanmaktadır. Hem karikatürler hem de mizah yazıları aslında çok naif, zararsız şeylerdir. “*Hücum*’un Hediyesi” (5 Eylül 1952) köşesinde yayınlanan “Sağlık Müdürü’ne bir görgü kitabı”, “Avukat Ahmet Göze’ye kaydolup istifa etmek için yeni bir parti” ya da “Vali Necati İltar’e tekziplerini yazdırmak için bir bayan daktilo” ile “Rüyada Görülebilecekler” köşesinde yayınlanan “Sivas demokratlarının 54 seçimlerini kazanacakları” gibi hicivler bunlara örnektir. Mizahi bir dille yöneticilerin suiistimallerinin anlatıldığı bir yazıda “Hatta düdüklü tencereniz mi yok? Gelsin müessese” (12 Eylül 1952) diyerek Kız Sanat Okulu’nun müdürü işaret edilmektedir. Aynı sayının 3. sayfasında da “Hangi yemekleri severler” köşesinde “Enstitü Müdürü: Salçalı pilav ‘Düdüklü tencerede pişmiş’” denilerek düdüklü tencerenin nereye gittiği açıklanır: Kız Enstitüsü Müdürü mizah yoluyla devlet malını zimmetine geçirmekle suçlanır. Aynı köşede Sağlık Müdürü’nün “hıyar turşusu” sevdiği yazılmıştır ki, gazete bu sayıdan sonra 7 ay kapatılmıştır. Gazetede 5 Eylül 1953 tarihinde yayınlanan “Vehbi Cem Aşkun’a Açık Mektup” başlıklı köşe yazısında “Hıyar turşusu hediye edildi diye mahkemeye verilirse düşününüz içinde yaşadığımız muhiti” denilmektedir. Bu sözler, gazetenin mahkemeye verilme gerekçelerinden birinin de Sağlık Müdürü’ne “hıyar turşusu” hediye etmekle ilgili şaka olduğunu ortaya koyar. Karikatürler çoğunlukla çevre kirliliği, trafik, gürültü gibi sorunlarla ilgilidir. Sadece iki karikatür siyasi içeriklidir. Bunlardan biri, “Beraattan Sonra” karikatürüdür. Bu çizim *Hücum* gazetesinin mahkemede aklandığını duyurmaktadır. Diğer karikatür ise “Otomobil saltanatı” başlıklıdır ve resmi makamlardakilerin lüks düşkünlüğünü ve makam araçlarının şahsi kullanımını eleştirmektedir.

Dolayısıyla, 3.sayıdan sonra gazetenin yayını kesintiye uğramıştır. Yedi ay gibi uzun bir aradan sonra 24 Nisan 1953 tarihinde gazetenin 4. sayısı nihayet yayınlanır ve okuyuculara bu kesintinin sebebi açıklanır. “Tekrar Çıkarken” başlıklı başyazıda “Çilemiz doldu. Belki ileride yeni hadiseler doğacaktır...Biz kaldığımız noktadan mücadeleye devam edeceğiz. Tekrar ediyoruz, yıldırmayacak bizi bir şey. Halk ve hak için çalışacağız.” sözleri gazetenin aylarca neden yayınlanmadığını açıklamaktadır. Yazıdan anlaşıldığına göre, 3. sayıdan sonra gazeteye 14 dava birden açılmıştır. Aylarca süren davalar sonucunda *Hücum* bütün davalardan “yüzünün aklıyla” çıkmış, “hürriyetine” kavuşmuştur. “...asil Türk hâkimi” yazılarda “amme menfaati” olduğu gerekçesiyle beraat kararı vererek “kendini bilmezlere en büyük şamarı indirmiştir.”.

Yerel Kamu Hizmetleri

Hücum, adından da anlaşılacağı üzere, yanlış ya da haksız gördüğü her konu ya da soruna *Hücum* eden bir yayın politikası izlemektedir. Eleştirilerinin asıl hedefi kamu otoritesi, yürütmenin başı olan iktidar partisi DP’dir. Ancak muhalefet partisi CHP de gazetenin itham ve tenkitlerinden payını almıştır. CHP’li yerel yöneticiler ya da CHP’liler de gazetenin eleştiri ve alaylarına konu olabilmektedir. Halk sağlığını ve refahını olumsuz etkileyen tüm meseleler büyük küçük demeden gazetede haberleştirilmiş. Ekmekte eksik gramajın hesabının (CHP’li) belediye başkanından sorulması, hamam fiyatlarındaki artış, pazar yerlerinin pisliği, kahvehane ve lokantalarda kullanılan servislerin kirliliği, havalandırma teçhizatının eksikliği, -hatta daha o zamanda bile - kapalı mekânlarda tütün kullanımı gazete tarafından gündeme getirilmiş ve yetkililer uyarılmış. Yerel idari kurumların yöneticilerinin yapmış olduğu suiistimaller, görevi kötüye kullanım hakkında haberlerle yetkililerden hesap sorulmuştur.

Sağlık hizmetleri ve sorunları gazetenin en çok haber yaptığı konulardan biridir. Gazete ilk sayısında bu alanda yayınladığı haberle yayıncılık dünyasına cesur bir giriş yapar. “İmdaat! İmdaat! Sivas’ta Tifo vaar!” (29 Ağustos 1952) manşetli haberde Sağlık Müdürlüğü sorumsuzlukla ve halk sağlığını tehlikeye atmakla itham edilir. Haberde “...Vatandaşın sağlığı ile bu derece kat’i alaka eden ve o’nun sağlığına bu derece ilgi göstermeyen bir sağlık müessesesi dünyanın hiçbir yerinde görülmemiştir...Eğer sağlık müdürlüğü mesuliyetinin korkunç ağırlığını farketmeyecek veya anlamayacak durumda ise biz kendisine haber verelim...Yoksa ihmal ve tedbirsizliğinin cezası kendisine çok pahalıya malolur...” sözleri, Sağlık Müdürü’ne yöneliktir. Daha ilk yazıda sert bir eleştiri sözkonusudur.

Hemen 2. sayıda (5 Eylül 1952) Sağlık Müdürlüğü'nün tekzip yazısı yayınlanmıştır. Aynı başsayfada “Bizi yıldırmağa Çalışanlara” başlığını taşıyan yazıda ise “*Hücum* memleket meselelerine cesaretle ve pervasızca parmak basmış, korkusuzca hakikatleri efkârı umumiyyeye haykırmış” olduğu için tehdit aldıkları açıklaması yapılır. Yazıda, gazetenin bunlardan asla yılmayacağı, suiistimallere göz yummayacağı, ülke çıkarlarına zarar verecek faaliyetlerin karşısında olacağı duyurulur. Aynı sayfada İl Sağlık Müdürü'ne tekrar seslenen “Dinle Şinasi Moran” yazısında, “kelle koltukta” gazeteyi çıkarmaya devam edecekleri ilan edilir ve “Bizimle uğraşma! Git ehil olmadıkları halde, orada burada cerrahlık, doktorluk, hatta operatörlük yapan diplomalı-diplomasız sağlık memurlarıyla uğraş, anladın mı?” sözleriyle yine ithamda bulunur ki, bir sonraki sayıda yeni bir tekzip yayınlamak zorunda kalacaktır. Görüldüğü gibi, gazete ilk sayıdan itibaren iktidara yönelik eleştiri ve suçlamalarda bulunmaya başlamış, sivri ve keskin bir dil ve üslup kullanmıştır.

Gazete her sayıda bir kişiye, bazen açıkça bazen de isim vermeden hücum etmektedir. İl Sağlık Müdürü Şinasi Moran'ın ismi ise gazetenin hemen her sayısında geçer. Bazen suçlamalarla, bazen Moran'ın sözlerine cevaben bazen de mizah yoluyla son sayıya kadar bu saldırılar sürmüştür. Bunun dışında, Belediye Başkanı, Vali, partilerin temsilcileri ya da resmi kurum temsilcileri gazetenin eleştiri ve mizah oklarına hedef olmaktadır.

Gazete şehrin temizlik sorununu sık sık gündeme getirir. “Sebze pazarının civarı iğrenç şekilde kokuyor” (29 Ağustos 1952) buna iyi bir örnektir. Haberde “Şehir kokuyor...Evet hemde zehir gibi kokuyor” diye yapılan girişten sonra kokan yerlerin adresleri verilmektedir. Manav dükkanlarından sokağa atılanların “sebze mezarlığı” oluşturduğunu, sokağa dökülen peynir sularının “leş” gibi koktuğunu, “Neredeyse maske takıp geçmek” gerektiğini söyleyen haberde belediye suçlanmaktadır. “Yani belediye ne demek istiyor. Bir de zaten dar olan bütçemizden maske parası mı ayıracağız.” denilmiştir. CHP'li belediye başkanı gazeteye davet edilerek şehrin birlikte gezilmesi teklif edilir. Diğer yandan, gazete bu kirliliğin sorumlularından biri olan halka hiçbir eleştiride bulunmamıştır. Oysa basının işlevlerinden biri de eğitim ve bilgilendirme işlevidir. *Hücum*'un, gazete olarak en önemli -belki de tek- işlevinin siyasal muhalefet olduğunu düşündüğü söylenebilir.

Partizanlık, Adam Kayırma

Kamu kurumlarında çalışanların görevi kötüye kullanımıyla ilgili haberler gazetede manşetten verilmektedir. Örneğin “Kefen soygunculuğu” (29 Ağustos 1952) Nümune hastanesinde kefen bezlerinin miktarının azaltılmış olduğu şikâyetleri ile ilgilidir. “Bu bir cinayettir” (5 Eylül 1952) haberi ise zührevi hastanesinde hastalara şırınga ile ilaç yerine su verildiği haberini duyurmaktadır. Haberde yer alan “...bir amme müessesesinin başında bulunanların vazifelerini ne derece kötüye kullandıklarına, vatandaş sıhhatini ne derece aşağı ve iğrenç muamelelere” sözleriyle, yönetim kademelerindekiler görevi ihmal ve kötüye kullanma ile itham edilmektedir.

Gazetede sıklıkla gündeme getirilen sorunlardan biri de partizanlık, adam kayırmacılıktır. Sivas'ta açılacak olan İmam Hatip Okulu'nun yöneticilerinin tümüyle DP'lilerden oluşmasını eleştiren haber (29 Ağustos 1952) buna örnektir. “Sivas'ta açılacak İmam Hatip mektebinin müteşebbis heyetinde olanlar hep DP'lilermiş. Sordum soruşturdum bu DP'lilerin hepsi beynamaz. Yani camilerin semtine uğramayanlardan...’din’ işlerine ‘siyaset’ karıştırmaktan vazgeçseler, bu işi Müslümanlıkla bilfiil ilgisi olan ehli namazlara terketseler.” sözleriyle din işlerine siyaset karıştırıldığı iddia edilerek, görevlendirmelerin liyakat gözetilmeden, partililik zihniyetiyle yapılması eleştirilmektedir. “Tuz işi kimlerin elinde” (12 Eylül 1952) ve “Hala adam kayırmamı” (12 Eylül 1952) haberleri de keyfi yönetim ve nepotizm eleştirisi yapan haberlerdir. Örneğin “İsmail’e Mektuplar” (12 Eylül 1952) yazısında, maden arama ruhsatı verilen kişilerle ilgili olarak “Her ikisi de D.P.li oldukları için formalite hususunda bermutat hiçbir güçlüğü uğramamışlar.” denilmektedir.

Yolsuzluklar, Ekonomi

Hücum'un muhalif içeriğinde sol eğilimli eleştirilir dikkat çekmektedir. Gazete ilk sayıda, “İşçi Köşesi” bölümü ile bu eğilimini açıkça ortaya koymuştur. “İşçi Köşesi” kelimeleri bir kutu

çinde bir illüstrasyonla birlikte yer almıştır. Çizimde bir çark dişlisi, dişlinin ortasında sıkılı yumruk ve avucun içinde bir tamirci anahtarı görülmektedir. Sağ el sıkılı yumruk, güç, meydan okuma ve direnişi ifade eden bir selamla şeklidir, ayrıca solculuğun sembolü olarak kullanılmaktadır İlk iki sayıda bu köşede işçi hakları, işçi kanunu, sendikalarla ilgili yazılar yayınlanmıştır. Ancak 3. sayıdan itibaren bu köşe kaldırılmıştır. Yine de özel bir yer olmadan, toplumcu, sol görüşlü yazılar yayınlanmaya devam etmiştir. Örneğin İlhan Sümer “Neden Olmadı ki?” başlıklı yazısında “Başımızdakiler şehrin ihtiyacını bir firmaya terk ederken bütün şehir halkını üç beş kişinin anonim şirketine nasıl rağmetmeğe gaflet gösterdiler?” diyerek, iktidarın liberal ekonomi ve özelleştirme politikaları eleştirilir. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri’nin Edebiyat Fakültesi öğrencilerine yaptığı konuşmada “Şoför olunuz” tavsiyesi de *Hücum* için güzel bir eleştiri malzemesi olacaktır.ERCÜMENT ROL “Trajedya” başlıklı yazısında, Bakan’ın bu tavsiyesini, dolayısıyla DP’nin eğitim politikasını, hükümetin liberal ekonomi politikalarıyla ilişkilendirerek açıklar: “Memleketin balık yuvalarını ‘dış itibarımız’ artsın diye yabancılara peşkeş çeken acayip bir mantalite devri idrak ediyoruz” diyerek kamuya ait doğal kaynakların yabancı sermayeye açılmasını eleştirmektedir. Hükümet, yabancı sermayenin ülkeye girmesini “ana dava” (Eroğul, 2003, s. 134) olarak gördüğü için 1951 yılında “Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu” çıkarmıştır.

Gazetenin en çok işlediği/ele aldığı konulardan biri de Cer atölyesi ve “demiryolcu”lardır. Cer atölyesi Sivas’ın çok önemli değerlerindedir. Atatürk’ün emriyle 1936 yılında inşaatına başlanan fabrika, demiryolu temelli ekonomik yatırımlardan biridir (Türkiye Raylı Sistem Araçları Sanayi A.Ş. [TÜRASAŞ], 2022). Atölye şehir için çok önemli bir sosyo-ekonomik etken olmuştur. Bu işletmenin ve çalışanlarının sorunlarına gazetenin her sayısında yer verilmiştir. Örneğin, dönemin Ulaştırma Bakanı’na seslenen “Seyfi Kurtbekten soruyoruz” (5 Eylül 1952) haberi demiryollarında çalışan faal personel hakkındaki tartışmalarla ilgilidir. “Bir demiryolcunun hatıraları” (24 Nisan 1953) başlıklı yazı kurum talimatnamelerinin “İnsan haklarını tamamen hiçe sayan” düzenlemeler olduğunu, “Bir demiryolcunun hatıraları”(1) (26 Haziran 1953) başlıklı haber ise çalışanlar için yapılan lojmanların yönetim tarafından keyfi olarak kurum dışından kişilere tahsis edilmesini eleştirmektedir. “Atölye müdürünün marifetleri” (26 Haziran 1953) haberi, atölye müdürünün “3008 sayılı iş kanunu”na aykırı olarak işçi çalıştırdığı yönündeki şikâyetleri dile getirmektedir.

Gazetede sporla ilgili az sayıda haber yayınlanmıştır ama bu haberler sadece şehirdeki spor kulüpleri hakkındadır. Genel olarak bu kulüplerin işlevsizliği ve yolsuzlukları gündeme getirilmiştir. Örneği “Spor kulübü mü, Kumar kulübü mü?” (29 Ağustos 1952) haberinde kulübün Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü’nden mali destek aldığı ama hiçbir sportif faaliyette bulunmadığı iddia edilmektedir. “Fakat parayı ne yaptılar. Ne yapacak? Bezik aldı, iskambil aldı, Çuha aldı...” denilerek hem kulp hem de maddi yardımda bulunan kurum eleştirilmektedir. “Sivas Sümer Sporun pejmürde durumuna bir bakış” haberinde ise “Sümerspor ancak ve ancak sinema ve lokal işleten bir kulüp olarak kalacaktır...Ellerindeki parayı spor sahasında harcarsa sinema, lokal, balo ve diğer eğlencelere sarf edecek parayı nereden sağlasınlar” diyerek yöneticiler eleştirilir. Haberlerden anlaşıldığı üzere, bu kulüpler DP iktidara geldikten sonra açılmıştır. Gazete haberlerde bu noktayı vurgulayarak, iktidarın devlet kaynaklarını bu şekilde boşa harcandığına dikkat çekmeye çalışır.

Polis/Jandarma Şiddeti

DP başlıca amacının demokrasiyi geliştirmek olduğunu, bireysel hak ve özgürlükleri arttırmayı hedeflediğini hep söylemiştir. Seçim öncesinde sürekli tek-parti rejiminin keyfilikliğini eleştirmiş ve devletin kırsaldaki temsilcisi olan jandarmanın baskıcı yöntemlerine son vereceği vaadinde bulunmuştur (Ahmad, 2020, s.129). *Hücum* gazetesi ise yaptığı haberlerle, DP’nin vaatlerini yerine getirmediğini göstermeye çalışır. Sadece sekiz sayı yayınlanmış olan gazetenin üç sayısının başsayfasında da jandarma/polis baskısı ve şiddeti konu edilmiştir. 1.sayıda “Tabutluklar Hortluyor” (29 Ağustos 1952) başlıklı yazıda “...yine resmi şekilde karakollarda dayakla ölen vatandaşların feryadı yükseliyor...İç işleri bakanı kulakların cınlasın! Erzurum Numune Karakolu’nda dövülerek öldürülen Hacı Mehmet Karabacak isimli vatandaşın günahını kim çekecek?” sözleriyle kamu otoritesinin, iktidarın baskıcı uygulamaları eleştirilir. Gazete yılmayacağı ve mücadeleye devam edeceği sözlerinde ne kadar ciddi/kararlı olduğunu, yedi ay kapalı kalıp yeniden yayınlanmaya

başladığı 4. sayıda verilen haberle ispatlar. “Karakollarda dayak atma Berdevam mı?” (24 Nisan 1953) başlıklı yazıda yine güvenlik güçlerinin şiddet uygulaması eleştirilmektedir. Habere göre, Kangal’da sarhoşluk sonucu havaya bir el ateş eden bir memur, iki jandarma eri tarafından karakola götürülerek dövülmüştür. Gazete olayı “büyük üzüntü duyarak” nakletmiştir. “Bu ne rezalet” (22 Mayıs 1953) haberinde de yine jandarma şiddeti eleştirilmektedir. “Süngüleri takılı bir takım jandarma hiç tahkikata lüzum görmeden Alımpınar mevki evlerini yıkmış, ateşe vermişler” denilen haberde gazete binasına gelen köylülerin Cumhurbaşkanı ve Başbakan’a telgraf çektikleri anlatılarak, “*Hücum* ilgililerin cevabını intizardadır (beklemektedir)” denilmektedir.

Son sayıda ise en büyük mülki amir olan validen hesap sorulur. Sekizinci ve son sayıda “Sivas valisinden soruyoruz” (26 Haziran 1953) başlığı belki de gazetenin sonunu getiren şey olmuştur. Haberde “Sivas’a tayin olunduktan bu yana icraat namına Ne yaptınız? Asayişe dair basına verdiğiniz söz ne oldu?” alt başlıkları kullanılmıştır. Yazıda bir önceki valinin “fena” olduğu ve vali Necati İltar’ın “...Vilayet makamını D.P. ocağı haline sokan D.P. lilerin laubaliliğine son” verdiği belirtilerek, siyasi ahlakı takdir edilir. Ancak daha sonra valinin ilçe gezileri ve evrak imzalama dışında “icraatına maalesef şahit olamadık” ve “Vatandaşlar aylardır memleketlerinde hizmet gören bir valinin bu müddet içinde ne yaptığını müthiş merak etmekte, izahat beklemektedir.” denilerek hem DP’liler hem de DP hükümetinin atamış olduğu vali eleştirilmektedir. Başsayfada ise Sağlık Müdürü Moran’ın gazeteyi yeniden dava ettiği duyurulmaktadır.

Muhalf Gazete Olarak *Hücum* ve Basın Özgürlüğü

Basının önemli bir işlevi de muhalefet etme işlevidir (Yıldız, 1996, s. 486). Muhalf kelimesi Türk Dil Kurumu sözlüğünde “1. Bir görüşe, bir eyleme, bir tutuma karşı olan, 2. Muhalefet eden ya da muhalefet partisinden olan (kimse)” olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, sözcüğün birinci anlamıyla *muhalf gazete/basın* aslında ifade özgürlüğünün, tarafsız basının varlığının göstergesidir. Bu açıdan, bir gazetenin sadece iktidar partisine değil, muhalefet partilerinin politika, görüş ve eylemlerine de karşı olması sözkonusu olabilir. Bir gazete, herhangi bir siyasi parti ya da aktörün eylem ve tutumuna karşı olumsuz görüşlerini ifade ederek, eleştirerek, sadece yapılanları değil yapılmayanları da eleştirerek, muhali olmaktadır. *Hücum* gazetesi de bir partiye taraf olmayan, *muhalf* bir gazetedir.

DP dönemi basın özgürlüğü açısından değerlendirildiğinde, DP iktidarının ilk yıllarında basın özgürlüğü olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Dönemin basın kanunlarının basın ortamını rahatlatıcı ve çalışanlara getirdiği haklar açısından son derece avantajlı olduğu açıktır. Diğer yandan, 20. yüzyılda basın bir endüstri haline gelmiş olduğundan, basın özgürlüğü ekonomik çerçeveye sınırlandırılmıştır. Bu durum demokrasinin vazgeçilmezlerinden olan basına devletin maddi yardımda bulunmasını zorunlu kılmaktadır (Danışman, 1982; Yıldız, 1996). Bu yardım/yükümlülükler bağlamında devletin basına kağıt, mürekkep, teknik araç/makine, vergi indirim gibi yardımları yapması gerekmektedir. Devletin yaptığı yardım hukuk devleti olmanın gereğidir. Oysa DP bu gücü, basın üzerinde baskı uygulamak için kullanmıştır. Resmi ilan ve reklam düzenlemelerinin daha ilk yıldan itibaren iktidarın çıkarları doğrultusunda yeniden şekillendirildiği görülmüştür. Bu durum *besleme basın* kavramını da ortaya çıkarmıştır.

Basın özgürlüğü yasalarla güvence altına alınmış ve mahkemelerin bağımsızlığı sağlanmış olsa bile dava sırasında gazetelerin kapatılıyor olması basın üzerinde bir baskı oluşturmaktadır. Çalışmada, dönemin basın davaları ile ilgili araştırma yapılmış ancak dava süreçlerinin işleyişi ile ilgili açık ve kesin bir bilgiye erişilememiştir. Mevcut çalışmalar sadece DP döneminde çıkarılmış olan belli başlı kanunları açıklamaktadır. Bu durum, hakkında çok sayıda dava açılmış ve yedi ay kapalı kalmış olan *Hücum* gazetesi açısından değerlendirildiğinde, gazetenin zor günler geçirdiği tahmin edilebilmektedir. Dönemin hukuki uygulamaları/yasal durum ile ilgili ilgili bilgiye ulaşılammış olmakla birlikte, fiili durumdan yapılan çıkarıma göre, dava sırasında gazete kapatılmakta/kapalı kalmaktadır. *Hücum*’un mali durumu açısından bu önemli bir sorundur. Ancak arkasında güçlü bir sermaye birikimi olan gazetelerin buna dayanması mümkündür. Menderes de daha muhalefet yıllarında bu duruma yönelik eleştirilerde bulunmuştur. Ama iktidara geldikten sonra bu uygulamayı düzeltmek için bir girişimde bulunulmadığı anlaşılmaktadır. Aylarca kapalı kalan *Hücum*

gazetesi, davalar sonunda *asil Türk hâkimi* sayesinde beraat etmiş olsa bile bu sürecin basın özgürlüğünü kısıtlayan bir süreç olduğu açıktır. DP iktidara geldiğinde batılı demokrasilerdekine eş bir basın politikası uygulamaya koymuş olsa bile daha sonra bundan pişman olmuş olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim 1954 yılında çıkarılan “Neşir Yoluyla veya Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun” ile ilgili olarak Menderes’in şu sözleri buna kanıt olarak gösterilebilir:

“Biz 1950’de işbaşına gelir gelmez basın kanununu ele aldık...Adeta basın suçu bırakmadık. Sonra ne oldu? Ortalığı bir küfür, irtica ve komünizm edebiyatı kapladı. Mecbur olduk, önleyici tedbirler aldık...Şahsa hakareti hakimler anlamak istemedi. En ağır küfürler ya beraat etti veya 3-5 güne mahkûm edilip tecil olundu. Hâkimler teminatı mesuliyetsizlik şeklinde kullandılar. Bu böyle devam edebilir miydi? Bizim aldığımız tedbirler bunlara karşıdır...” (Erim, 2005; Akt. Alemdar, 2014).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkiye’nin yakın siyasi tarihinde çoğulculuğa geçiş ve demokratikleşme sürecinde DP’nin önemli bir yeri vardır. Bu dönem, basın ve basın özgürlüğü açısından da bir dönüm noktasıdır. Akademik yazında DP-basın ilişkileri üzerine yapılmış çalışmalarda bu dönemin ilk yılları basın özgürlüğü açısından büyük bir özgürlük dönemi olarak değerlendirilmektedir. DP iktidarının ilk icraatlarından olan basın kanunları/düzenlemeleri liberal karakterlidir ve bu ilk yıllar *altın yıllar* olarak anılmaktadır. Bu çalışma ise, DP iktidarının ilk yıllarında var olduğu kabul edilen basın özgürlüğü anlayışına şüpheyle yaklaşmakta, 1952-1953 yıllarında da basın özgürlüğünü baskılayıcı bir ortam olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Çalışma, basın özgürlüğü sorununu sadece basın kanunları çerçevesiyle sınırlandırmamış, ekonomik boyutla da ilişkilendirmiştir.

Çok-partili sisteme geçişle birlikte başlayan demokratikleşme sürecinde basını özgürleştirici adımlar atılırken, muhalefet partisi olarak DP, 1950’ye kadar süren propaganda döneminde basın özgürlüğünün *en büyük* savunucusu olmuştur. Yeni siyasi iklim gazete sayısında dikkate değer bir artış yaratırken, bu basın çoğunlukla DP’ye destek vermiş, ülkenin her yerinde DP’yi destekleyen gazeteler yayınlanmaya başlamış ve DP basının da desteğiyle iktidara gelmiştir. Muhalefet döneminde basın özgürlüğüne büyük önem veren DP, iktidarının ilk yıllarında basın özgürlüğünü genişleten ve çalışma koşullarını iyileştiren düzenlemeler yapmış ancak zamanla basın yasal ve ekonomik yöntemlerle baskı altına alınmıştır (Alemdar, 2001a; Çakır ve Yavalar, 2017; Eroğul, 2003; Topuz, 1996; Yıldız, 1996).

Hücum gazetesi bu yıllarda Sivas’ta yayınlanmaya başlayan bir siyasi-mizah gazetesidir. Gazete Nihat Doğan tarafından 1952-1953 yıllarında yayınlanmıştır. Bu dönemin çoğunlukla DP’yi destekleyen gazetelerinden farklı olarak *Hücum*, iktidara muhalif bir gazete olarak yayın hayatına atılmıştır. Gazete, DP iktidarının basın ortamını ve siyasi, ekonomik ve toplumsal yaşamdaki yanlışları siyasi-mizah çerçevesinden eleştirmektedir. Gazetenin içeriğini hemen hemen tümüyle yerel kamu hizmetleri ve şehirdeki gündelik yaşam - olaylarla ilgili eleştirel haberler ve yazılar oluşturur. Bu yazı ve haberlerde genellikle yerel kamu hizmetlerindeki sorunlar, resmi kurumlarda adam kayırmacılık ve partizanlık, polis şiddeti, yerel memurların görevi kötüye kullanma ve suiistimali gibi meseleler gündeme getirilmektedir.

Çalışmanın ortaya koyduğu gibi, *Hücum* sonuna kadar iktidarı eleştirmiştir. Gazetede en fazla haber yapılan konular polis şiddeti, yolsuzluklar ve suiistimallerdir. Ahmad (2020) da jandarma şiddeti ve suiistimallerin, DP’nin muhalefet döneminde tek-parti iktidarına yönelik suçlama gerekçelerinden olduğunu belirtir. Aynı sorunları dile getiren *Hücum* ise DP döneminde mahkemelik olmuştur. Asker (2019) de DP’nin muhalefetteyken basın özgürlüğünü savunduğunu ancak iktidara gelince “daha en baştan” kendi basınına oluşturmaya çalıştığını ve özellikle yolsuzluklarla ilişkilendirilen yöneticilerini korumak için basını cezalandırdığını belirtmektedir. DP’nin daha 1950 yılında basını baskı altına almayı sağlayacak mekanizmalar geliştirmeye başladığı Albayrak (2004) tarafından da öne sürülmektedir; 1950 yılındaki yerel seçimler sonrasında DP muhalif olarak nitelendiği gazetelere karşı baskı uygulamaya başlamıştır. Çakır ve Yavalar (2017) da DP’nin muhalefetteyken basın hürriyetini savunduğunu, iktidara gelince baskıcı yöntemlerle basını susturmaya çalıştığını ve iktidar yanlısı basını da ekonomik yöntemlerle desteklediğini belirtir. Emre Kaya (2010) da bu dönem basın

hayatıyla ilgili ilgili genel yargının aksine, DP iktidarının daha ilk günlerinden basına yönelik anti-demokratik eğilimler sergilediğini ileri sürer. İktidar politik gelişmelerle ilgili olarak kamuoyunu bilgilendirmeye çalışan basını, maddi destekle kendi yanına çekerek ya da cezalandırıp etkisizleştirerek, engellemeye, denetim altına almaya çalışmıştır. Nitekim DP'nin ilk yılları sayılan dönemde yayınlanan *Hücum*'un eleştirel/muhafazakar haber ve yazıları, bir buçuk ay gibi kısa bir süre içinde, sadece üç sayı ile 14 ayrı davaya konu olmuş, yedi ay kapalı kalmıştır.

Sonuç olarak, *Hücum* gazetesi üzerine yapılan bu inceleme, basının DP iktidarının ilk yıllarında bile söylendiği kadar özgür olmadığını ortaya koymaktadır. Sonunda beraat etse bile, gazetenin yaşadığı mahkeme süreçleri ve sürekli kapanıp- açılmalar basın özgürlüğünü zedeleyen, ekonomik açıdan da kısıtlayan etkenlerdir. *Hücum* da kısa süren yayın hayatında onlarca dava deneyimlemiş ve muhtemelen ekonomik zorluklara daha fazla dayanamayarak, bağımsız ve tarafsız olmanın bedelini kapatarak ödemiştir. Dolayısıyla, DP daha en başından itibaren basın özgürlüğünü kısıtlamaya yönelik ortamı yaratmaya başlamıştır. Parti, iktidarının ilk zamanlarında yasal hak ve güvencelerle basını özgürleştirip kendisini tek parti döneminden ayırtmaya çalışırken, bir yandan da basın kanununda yapılan değişiklikler ve ekonomik araçlar yoluyla yavaş yavaş basını denetim altına almaya başlamıştır. Vadettiği üzere ekonomik sistemi liberalleştirirken, siyasal liberalizmin en temel özelliklerinden olan basın özgürlüğünü içselleştirememiş ve sistemdeki sorunları işaret eden basının eleştirilerini önlemek için basın özgürlüğünü daraltma yoluna gitmiştir. Menderes/iktidar, ilk yıllarda açılan basın davalarında kamu yararı gerekçesiyle beraat kararı veren bağımsız hâkimlerin takdir yetkisini *mesuliyetsizlik* olarak görmüş, *hıyar turşusu* kelimesini *ağır küfür* olarak addetmiş ve baskıcı kısıtlamalar için gerekçe kabul etmiştir.

Türkiye'de çoğulcu sisteme geçişin öncüsü olan DP'nin siyasal eleştiri kültürünü içselleştirememiş olması şüphesiz ki demokratikleşme sürecini yavaşlatmıştır. Bu dönemin doğru anlaşılması için bu çalışmaya benzer daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır ve 1950-1960 döneminde yayınlanan ama hiç araştırılmamış, özellikle de yerel, pek çok gazete bulunmaktadır. Diğer yandan, bu dönemle ilgili olarak, gazetelere açılan davalar ve suç teşkil ettiği kabul edilen haberlerin içerikleriyle ve yasal işleyişiyle ilgili de daha fazla araştırmaya gerek olduğu düşünülmektedir. Elde edilecek veriler, DP-basın/basın özgürlüğü ilişkisini değerlendirmek ve Türkiye'de basın özgürlüğünün gelişimiyle ilgili doğru çıkarımlarda bulunmak açısından katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede, disiplinlerarası işbirliğinin yapılması da önemli görünmektedir.

Araştırmacının Katkı Oranı

Çalışma tek yazarlı olduğundan katkı oranı %100'dür.

Çıkar Çatışması

Çalışmada çıkar çatışması oluşturan herhangi bir husus bulunmamaktadır.

Teşekkür ve/veya Açıklama: Bu çalışma, 19-20 Mart 2022 tarihinde Burdur'da yapılan 9. Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler Konferansı'nda (9th International Conference on Social Science and Humanities) konferansında sözlü olarak yapılan sunumdan üretilmiştir.

Kaynaklar

Ahmad, F. (2020). *Modern Türkiye'nin oluşumu*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

Akılmak Topçu, S. ve Ural, S. (2021). 27 Mayıs Darbesi sürecinde basında İstanbul-Ankara öğrenci olayları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(4), 1674-1691.

Albayrak, M. (2004). *Türk siyasi tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*. Ankara: Phoenix.

- Alemdar, K. (2001a). Demokrat Parti ve basın. K. Alemdar, *İletişim ve tarih* içinde (ss. 201-207). Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Alemdar, K. (2001b). DP döneminde resmi ve özel ilanlar. K. Alemdar, *İletişim ve tarih* içinde (ss. 208-212). Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Alemdar, K. (2014). Demokrat Parti yönetiminde iletişimin denetimine yeni bir örnek: Özel mektupların açılması ve kopyalanması. *İletişim:Araştırmaları*, 12(1), 45-74.
- Asker, A. (2019). 1954 ve 1957 seçimlerinde muhalefete-basına getirilen kısıtlamalar ve tepkiler. *Kültür ve İletişim*, (43), 161-180.
- Bulunmaz, B. (2012). Türk basın tarihi içerisinde Demokrat Parti dönemi ve sansür uygulamaları. *Öneri*, 10(37), 203-214.
- Cengiz, S. A., Bulut, M., ve Bayraktutan, G. (2017). *Valizde kalanlar: Sedat Veyis Örnek'in izleri*. Ankara: Ürün Yayınları e-Kültür Dizisi 4.
- Çakır, H. ve Yavalar, D. E. (2017). Demokrat Parti iktidarı ve basın. *Manan Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 257-270.
- Danışman, A. (1982). *Basın özgürlüğünün sağlanması önlemleri*. Ankara: A.Ü. SBF Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları.
- Emre Kaya, A. E. (2010). Demokrat Parti döneminde basın-iktidar ilişkileri. *İ.Ü. İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(39), 93-118.
- Eroğul, C. (2003). *Demokrat Parti tarihi ve ideolojisi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Göktürk Çetinkaya, S. (2020). Basına ispat hakkı tanınması meselesi ve mulalif duruş. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 35(1), 133-165.
- Heywood, A. (2019). *Siyaset*. Ankara: Felix Kitap.
- Hücum*. (1952, Ağustos 29). Çıkarken. *Hücum*, s. 1.
- Hücum*. (1952, Ağustos, 29). İmam Hatip mektebi. *Hücum*, s. 2.
- Hücum*. (1952, Ağustos 29). İmdat! imdat!..Sivas'ta tifo vaar!. *Hücum*, s. 1.
- Hücum*. (1952, Ağustos 29). Kefen soygunculuğu. *Hücum*, s. 1.
- Hücum*. (1952, Ağustos, 29).Sebze pazarının civarı iğrenç şekilde kokuyor. *Hücum*, s. 1.
- Hücum*. (1952, Ağustos 29). Spor kulübü mü, kumar kulübü mü? *Hücum*, s. 4.
- Hücum*. (1952, Ağustos 29). Tabutluklar hortluyor. *Hücum*, s. 1.
- Hücum*. (1952, Eylül 5). Bizi yıldırmağa çalışanlara. *Hücum*, s. 1.
- Hücum*. (1952, Eylül 5). Bu bir cinayettir. *Hücum*, s. 1.
- Hücum*. (1952, Eylül 5). Dinle Şinasi Moran. *Hücum*, s. 1.
- Hücum*. (1952, Eylül 5). Hücum'un hediyeleri. *Hücum*, s. 2.

- Hücüm*. (1952, Eylül 5). Seyfi Kurtbekten soruyoruz. *Hücüm*, s. 1.
- Hücüm*. (1952, Eylül 12). Hala adam kayırmamı. *Hücüm*, s. 2.
- Hücüm*. (1952, Eylül 12). Hangi yemekleri severler. *Hücüm*, s. 3.
- Hücüm*. (1952, Eylül 12). İsmail'e mektuplar. *Hücüm*, s. 3.
- Hücüm*. (1952, Eylül 12). Tuz işi kimlerin elinde. *Hücüm*, s. 1.
- Hücüm*. (1953, Nisan 24). Beraattan sonra. *Hücüm*, s. 1.
- Hücüm*. (1953, Nisan 24). Bir demiryolcunun hatıraları. *Hücüm*, s. 1.
- Hücüm*. (1953, Nisan 24). Karakollarda dayak atma berdevam mı?. *Hücüm*, s. 1.
- Hücüm*. (1953, Mayıs 22). Bu ne rezalet. *Hücüm*, s. 1.
- Hücüm*. (1953, Haziran 5). Bir cevaba zaruri cevap. *Hücüm*, s. 4.
- Hücüm*. (1953, Haziran 5). Vehbi Can Aşkun'a açık mektup. *Hücüm*, s. 3.
- Hücüm*. (1953, Haziran 26). Atölye müdürünün marifetleri. *Hücüm*, s. 3.
- Hücüm*. (1953, Haziran 26). Bir demiryolcunun hatıraları-1. *Hücüm*, s. 1.
- Hücüm*. (1953, Haziran 26). Otomobil saltanatı. *Hücüm*, s. 1.
- Hücüm*. (1953, Haziran 26). Sivas valisinden soruyoruz. *Hücüm*, s. 1.
- Hücüm*. (1953, Haziran 26). Tekrar çıkarken. *Hücüm*, s. 1.
- İnan, K. (1993). *Devlet idaresi*. İstanbul: Ötüken.
- Jeanneney, J. (2006). *Başlangıcından günümüze medya tarihi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Keane, J. (1992). *Medya ve demokrasi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kışlalı, A. T. (2006). *Siyasal sistemler siyasal çatışma ve uzlaşma*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Koloğlu, O. (1993). Türkiye'de yerel basın. *Medya*, 16-17.
- Rol, E. (1952, Ağustos 29). Trajedy. *Hücüm*, s. 1.
- Sümen, İ. (1952, Eylül 5). Neden olmadı ki?. *Hücüm*, s. 2.
- Şahin, K. (2000). Çok partili dönem öncesi Türkiye'e demokratik gelişim ve basının bu süreçteki yeri. *Bilgi*, 2(3), 63-80.
- Tokgöz, O. (2008). *Siyasal iletişimi anlamak*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Topuz, H. (1996). *Türk basın tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Topuz, H. (2003). *II. Mahmut'tan holdinglere Türk basın tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Türkiye Raylı Sistem Araçları Sanayi Anonim Şirketi. (2020). *Sivas Bölge Müdürlüğü Tarihçesi*. <https://www.turasas.gov.tr/sivas-bolge-mudurlugu-tarihcesi> adresinden 28.04.2022 tarihinde erişilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (1946, Haziran 18). *Resmi Gazete*. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/6336.pdf> adresinden 02.04.2022 tarihinde erişilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (1951). *Tutanak Dergisi 9. Dönem Yasama Yılı 2-9 Cilt*. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_dergisi_pdfler.birlesimler?v_meclis=1&v_donem=d09&v_yasama_yili=2&v_cilt= adresinden 02.05.2022 tarihinde erişilmiştir.

Vikipedi. (tarih yok). *Nihat Doğan*.

[https://tr.wikipedia.org/wiki/Kategori:TBMM_13._d%C3%B6nem_Sivas_milletvekilleriwww.tr.wikipedia.org/wiki/Nihat_Doğan_\(siyasetçi\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Kategori:TBMM_13._d%C3%B6nem_Sivas_milletvekilleriwww.tr.wikipedia.org/wiki/Nihat_Doğan_(siyasetçi)) adresinden 21.02.2022 tarihinde erişilmiştir.

Yıldız, N. (1996). Demokrat Parti iktidarı (1950-1960) ve basın. *A.Ü. SBF Dergisi*, 51(1), 481-505.

Extended Abstract

Introduction

Democratization process started with the transition to the multi-party system in Turkey is also a turning point in the field of press. The newspapers, which increased in significant number in this process, became the voice of the newly established parties played a vital role in ensuring polyphony and shaping democracy. Founded in 1946, Democrat Party (DP) was seen as the pioneer of democracy in Turkish political life, during the long propaganda period lasted until 1950 it became the *supreme* defender of press freedom and had the support of the press. Although the DP government developed repressive mechanisms on the press in the future, due to the liberal press laws enacted in the first years of its power these early years are seen golden years in terms of press freedom.

Hücüm is a political-humor newspaper that was published in Sivas during these *golden years*. The fact that many lawsuits were filed against the newspaper in its short publication life, raises suspects about the press policy implemented in the early 1950s, when the press was considered freer than ever before. On one hand, the study brings *Hücüm* newspaper, about which there is no scientific study, to the light and on the other hand it examines the relationship between the DP period-press/press freedom of the press.

Method

There are only eight issues in the collection of the newspaper in the National Library. There is no issues of the newspaper in Sivas Cumhuriyet University Library, where Sivas local newspaper collection is kept. The study is an illustrative study in which qualitative methods are used. In the study, a total of eight issues of the newspaper belonging to the years 1952-1953 were examined. Also, literature sources and official documents related to the subject were used. All news and articles in the newspaper were included in the analysis, examined under the headings identified by the classical qualitative analysis method. According to the study, the newspaper's news and article content raised concerns about the economy, partisanship, nepotism, brutality by police and gendarmes, and public services.

Results

Hücüm newspaper in general term deals with the issues and problems of the city of Sivas between 1952-1953. In general, faults and problems in local government services and government agencies institutions are brought to the agenda by reporting in a satirical and stinging style in the newspaper. In this context, the newspaper refers to the political, social and economic issues and problems of DP Government's early years and executes an oppositional editorial policy to the government. However, the newspaper harshly criticize DP not directly but through local managers and administrators.

Discussion and Conclusion

The basic objective of the study is to analyze the political-humor newspaper *Hücüm*, which was published by Nihat Doğan in Sivas between 1952 and 1953. The years it was published took place in a very important period in Turkey's recent history and the support for the DP (1950-1960) government was the highest. In this period, with the transition to the multi-party system, Turkey witnessed the first trials of the democratic management approach. With the democratization process, press and press freedom comprehension has also been reshaped.

One of the main characteristics of democracy within the liberal approach is freedom of the press. Accepted as one of the most basic human rights, press freedom is indispensable for democracy. Because the press, accepted as an institution serving the public, seen as a tool to enlighten the society and reveal the truth. Therefore, it is the governments' duty to ensure the existence of an independent and pluralistic press.

DP came to power with the rhetoric of press freedom and democracy. As time progressed, DP applied to measures and practices restricting democracy, in the first years of its power, it enacted laws that liberated the press and expanded and guaranteed employee rights. These years are considered to be the most ideal and free years in the history of the press. *Hücum* is an impartial and independent or opposition newspaper published in this period. The study tries to comprehend the press environment, political, economic and social life and developments in the first years of the DP power, through the eyes of *Hücum* newspaper, from a political-humor perspective. In this context the study analyzes the newspaper within the framework of political opposition and press freedom concepts identifying the general characteristics of *Hücum* newspaper.

The content of the newspaper is almost entirely made up of news and articles about local public services and daily life and events in the city. In these articles and news, general issues and subjects such as disruptions in health services, problems of the city such as cleanliness, traffic, noise, nepotism and partisanship in official institutions, abuse of power, abuse, partisanship and police (gendarme) violence was brought to agenda. With a populist approach, the newspaper offers news content that will arouse interest, curiosity and surprise the reader. A tang, stinging, sarcastic language and style attracts attention in the newspaper.

It is understood that even in these years when freedom of the press was considered to be the widest *Hücum* did not taste it enough. The best proof of this is that the newspaper was closed for seven months after three issues. On the other hand, with the changes made in the distribution of official announcements and advertisements since 1950, economic pressure has begun to be created on the press. In this respect, the study argues and brings something up for discussion that the press policies of the DP period and the understanding of freedom of the press should be re-evaluated.

In the academic literature, there is a great deal of interest in the DP period and the press/press policies. Within the scope of press history studies, there are great number on laws and regulations and prohibitions. However, there are not many studies on press cases in this period. It is estimated that more studies are required on the contents of these lawsuits and the news as the subject of the lawsuits in order to make an accurate assessment for press freedom and its violations during DP period. In this respect, interdisciplinary studies are considered to be important.